

Sammanfattning

I betänkandet lämnas förslag till ett nytt avgiftssystem för livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll vars grundprincip är full kostnadstäckning för kontrollmyndigheterna. För den ordinarie kontrollverksamheten föreslås att en årlig avgift tillämpas. Däremot lämnar utredningen inte förslag till avgiftsfinansiering på djurhälsoområdet. Föreslagna avgiftssystem bygger på att kontrollens omfattning regleras genom föreskrifter utarbetade av Livsmedelsverket, Djurskyddsmyndigheten och Jordbruksverket. I dessa anges omfattningen av den operativa kontrollen för samtliga kategorier av kontrollobjekt, uttryckt i antal timmar per år. Verksamheterna delas in i riskklasser efter en beräkning i den så kallade riskmodulen och tilldelas då en kontrollfrekvens. Därefter tas hänsyn till erfarenheten av tidigare kontroll och om verksamheten har en fungerande egenkontroll, genom den så kallade erfarenhetsmodulen. Den tillämpade kontrollfrekvensen kan då antingen ökas eller minskas. Kontrollfrekvensen skall på sikt motsvara behovet av kontroll för att säkerställa att lagstiftningen efterlevs, inte som i dagsläget när kontrollfrekvensen till stor del är beroende av befintliga resurser. Dock bedömer utredningen att en övergångsperiod krävs för att anpassa kontrollorganisationen till det ökade behovet av personella resurser. En övergång från skattefinansierad till avgiftsfinansierad kontroll riskerar även att drabba företagens konkurrenskraft. Det är därför lämpligt att dessa ges möjlighet att minimera kontrollbehovet genom exempelvis satsning på egenkontroll. Övergångsperioden bör beslutas av regeringen. På djurskyddssidan bedömer dock utredningen att denna övergångsperiod bör vara lägst fyra och högst sju år. På livsmedelsområdet är beredskapen något bättre och anpassningsperioden torde kunna bli något kortare. När det avser foderkontrollen ser utredningen inte några hinder för att det nya avgiftssystemet skulle kunna träda ikraft den 1 januari 2007. Kontrollmyndigheten, i tillämpliga fall kommun-

fullmäktige, beslutar om en timtaxa vilken skall tillämpas på all operativ kontrollverksamhet. Timtaxan skall beräknas så att full kostnadstäckning uppnås enligt en mall vilken utformas av de centrala myndigheterna, dock skall den uppgå till lägst 500 kronor per timme. Vid återbesök föranlett av brister i efterlevnaden av regelverket skall hela kostnaden för detta belasta berörd verksamhet. Avgiften debiteras då efter tidsåtgång och gällande timtaxa.

Utredningen föreslår att kontrollmyndigheterna ges möjlighet att nedsätta avgifterna med högst 50 procent av ordinarie kontrollavgift för verksamheter lokaliserade i regioner med särskilda geografiska begränsningar och traditionella metoder samt för nystartade företag under ett år. Utredningen har däremot inte föreslagit denna möjlighet för verksamheter med liten produktion. Anledningen är att dessa erfarenhetsmässigt kräver större kontrollresurser än de större företagen vilka oftast har en bättre egenkontroll. Små företag hamnar dessutom automatiskt i en lägre riskgrupp just för att spridningen av produkterna är mindre och får då en lägre avgift. All nedsättning av avgifter är frivillig för kontrollmyndigheterna då bortfallet skall bekostas med skattemedel. En av huvudprinciperna i utredningens förslag är att varje anläggning skall bära de kontrollkostnader som den ger upphov till med hänsyn till den risk som verksamheten utgör. Subventionering inom avgiftskollektivet skall undvikas. Detta ger klarare incitament till företag med sämre egenkontroll att förbättra sig samtidigt som företag med god egenkontroll åtnjuter lägre avgifter.

Utredningen föreslår att finansieringen av Livsmedelsverkets samordnande och stödjande funktion inte längre finansieras via avgifter från kommunerna. Istället föreslås myndighetens ramanslag utökas motsvarande behovet för verksamheten.

Utredningen avser inte att lägga något förslag som avser omedelbar förändring vad gäller avgiftssystemet för köttbesiktning. Det bör dock uppdras åt Livsmedelsverket att göra en översyn av avgiftssättningen så att denna på ett relevant sätt speglar risknivån förknippad med respektive verksamhet samt att utrymme skall ges för företag med god egenkontroll att tillgodogöra sig detta i form av minskade kontrollkostnader.

Utredningen föreslår att avgifterna i samband med registrering och prövning av godkännande skall kopplas till de ordinarie årsavgifterna på följande sätt. För godkännandeprövning skall en hel årsavgift utgå och en halv årsavgift vid omgodkännanden (exempelvis vid ägarbyten). För registrering skall en timmes avgift debiteras.

Utredningen föreslår att de särskilda avgifterna, vilka i dagsläget återfinns i 1 a och b §§ förordning (1989:1110) om avgifter för livsmedelstillsyn m.m. avskaffas. Avgifterna för kontroll av dessa verksamheter inkluderas i det allmänna årliga avgiftssystemet enligt Livsmedelsverkets riskmodul.

Vidare lägger utredningen förslag till att avgifterna för livsmedelskontroll i primärproduktionen skall följa samma riskbaserade system som övriga livsmedelsverksamheter.

Utredningen föreslår även att Livsmedelsverket skall ges i uppdrag att se över avgiftskonstruktionen för kontroll av spannmål och spannmålsprodukter som producerats inom landet (LIVSFS 2003:24) så att avgifterna i ökad grad speglar risken i respektive verksamhet. Modellen med riskbaserad avgift skall även, enligt utredningens förslag, tillämpas för exportkontrollerade anläggningar och för de anläggningar som i dag jämföras med dessa, när det gäller den ordinarie kontrollverksamheten. Den extra kontroll samt intygsskrivande som krävs då det finns särskilda krav från tredje land, vilken i dag omfattas av timtaxa för besiktningspersonal, skall finansieras genom en särskild avgift.

Utredningen föreslår att de kontrollmyndigheter som tillämpar samordning av kontroll, det vill säga att kontroll sker enligt flera lagstiftningsområden vid samma tillfälle, även skall samordna årsavgiften.

En inventering bör enligt utredningen göras när det gäller utbildningsbehovet av inspektörer, både på livsmedels- och djurskyddssidan, för att kvantifiera behovet av ytterligare utbildningsplatser som en konsekvens av utredningens övriga förslag. En genomgång av utbildningarnas innehåll bör även göras för att bättre anpassa dessa till kontrollorganisationernas efterfrågan och behov.